

Zadeva C-405/23

**Povzetek predloga za sprejetje predhodne odločbe v skladu s členom 98(1)
Poslovnika Sodišča**

Datum vložitve:

3. julij 2023

Predložitveno sodišče:

Landgericht Köln (Nemčija)

Datum predložitvene odločbe:

22. junij 2023

Tožena stranka in pritožnica:

Touristic Aviation Services Limited

Tožeča stranka in nasprotna stranka v pritožbenem postopku:

Flightright GmbH

Predmet postopka v glavni stvari

Zračni promet – Pravice potnikov – Uredba (ES) št. 261/2004 – Odškodnina za potnike v primeru velike zamude leta – Pomanjkanje osebja za pretovarjanje prtljage – Izredne razmere, katerim se ne bi bilo mogoče izogniti, tudi če bi bili sprejeti vsi ustrezni ukrepi

Predmet in pravna podlaga predloga

Razlaga prava Unije, člen 267 PDEU

Vprašanje za predhodno odločanje

Ali je treba člen 5(3) Uredbe (ES) št. 261/2004 razlagati tako, da gre v primeru pomanjkanja osebja za pretovarjanje prtljage pri upravljavcu letališča ali podjetju, ki ga je ta pooblastil, za izredne razmere v smislu te določbe, ki od zunaj neobvladljivo vplivajo na običajno opravljanje dejavnosti letalskega prevoznika, ki koristi to storitev upravljavca letališča ali podjetja, ki ga je ta pooblastil, ali pa

je treba pretovarjanje prtljage s strani upravljavca letališča ali podjetja, ki ga je ta pooblastil, in njegovo pomanjkanje osebja za pretovarjanje prtljage uvrstiti pod običajno opravljanje dejavnosti tega letalskega prevoznika, tako da razbremenitev odgovornosti v skladu s členom 5(3) Uredbe (ES) št. 261/2004 pride v poštev le, če razlog za pomanjkanje osebja pomeni izredne razmere v smislu te določbe?

Navedene določbe prava Unije

Direktiva Sveta 96/67/ES z dne 15. oktobra 1996 o dostopu do trga storitev zemeljske oskrbe na letališčih Skupnosti

Uredba (ES) št. 261/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. februarja 2004 o določitvi skupnih pravil glede odškodnine in pomoči potnikom v primerih zavrnitve vkrcanja, odpovedi ali velike zamude letov ter o razveljavitvi Uredbe (EGS) št. 295/91

Kratka predstavitev dejanskega stanja in postopka

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe izhaja iz spora med strankama glede plačila odškodnine v skupni višini 800 EUR, ki ga tožeča stranka zahteva na podlagi odstopljene pravice zadevnih potnikov. Ti potniki so za 4. julij 2021 imeli rezervacijo za let XR 1092 z letališča Köln/Bonn na Kos v izvedbi tožene stranke, pri čemer je letalo na ciljnem letališču pristalo s približno tri in pol urno zamudo.
- 2 Amtsgericht (okrajno sodišče) je tožbi ugodilo. To sodišče je pustilo odprto vprašanje, ali je bila velika zamuda posledica izrednih razmer, saj naj bi se ji tožena stranka vsekakor lahko izognila, če bi bili sprejeti vsi ustrezni ukrepi.
- 3 Tožena stranka s pritožbo pri predložitvenem sodišču vztraja pri svojem predlogu, naj se tožba zavrne. Tožeča stranka predlaga zavrnitev pritožbe.

Bistvene trditve strank postopka v glavni stvari

- 4 Tožena stranka trdi, da je bila velika zamuda posledica pomanjkanja osebja pri upravljavcu letališča Köln/Bonn zaradi pandemije covid-19, za katero ni odgovorna. Že predhodni let naj bi zamudil eno uro in 17 minut, ker na prijavnem okencu ni bilo na voljo dovolj osebja. Če bi bili postopki v zvezi z odhodom predhodnega leta in zadevnega leta pravilno izpeljani, naj ne bi bilo mogoče pričakovati zamude več kot treh ur. Poleg tega pa naj tudi ne bi bilo na voljo dovolj osebja za pretovarjanje prtljage, zaradi česar naj bi se izvedba leta zavlekla za nadaljnji 2 uri in 13 minut. Na koncu naj bi bilo treba upoštevati še vremensko pogojeno zamudo po zaprtju vrat za 19 minut.
- 5 Tožeča stranka trdi, da opisanih razmer ni mogoče šteti za izredne razmere.

Kratka predstavitev obrazložitve predloga

- 6 Po mnenju predložitvenega sodišča je Amtsgericht (okrajno sodišče) je bilo tožbi nepravilno ugodeno z obrazložitvijo, da tožena stranka ni navedla, katere ukrepe je v obravnavanem primeru preučila za preprečitev zadevne zamude oziroma njeno zmanjšanje.
- 7 V skladu s sodno prakso Sodišča je letalski prevoznik v skladu z uvodnima izjavama 14 in 15 ter členom 5(3) Uredbe št. 261/2004 oproščen obveznosti plačila odškodnine potnikom na podlagi člena 7 te uredbe, če lahko dokaže, da so za odpoved ali zamudo leta pri prihodu, ki traja tri ure ali več, krive izredne razmere, ki se jim ne bi bilo mogoče izogniti, tudi če bi bili sprejeti vsi ustrezni ukrepi, in da je – če je prišlo do takih razmer – sprejel položaju ustrezne ukrepe s tem, da je uporabil celotno osebje ter vsa materialna in finančna sredstva, ki jih je imel na voljo, da bi preprečil, da bi bil zadevni let zaradi teh razmer odpovedan ali imel veliko zamudo, ne da bi bilo od njega mogoče zahtevati, da privoli v nevzdržne žrtve glede na zmogljivosti svojega podjetja v upoštevem trenutku (sodbi z dne 4. aprila 2019, Germanwings, C-501/17, EU:C:2019:288, točka 19, in z dne 11. junija 2020, Transportes Aéreos Portugueses, C-74/19, EU:C:2020:460, točka 36). Kateri ukrepi se lahko zahtevajo od letalskega prevoznika z namenom preprečitve, da bi izredne razmere pripeljale do velike zamude leta ali do njegove odpovedi, se pri tem določa glede na okoliščine posameznega primera; ustreznost se pri tem presoja glede na konkretni položaj (sodbi z dne 22. decembra 2008, C-549/07, Wallentin-Hermann, EU:C:2008:771, točki 40 in 42, in z dne 12. maja 2011, Eglītis in Ratnieks, C-294/10, EU:C:2011:303, točka 30).
- 8 Izhajajoč iz tega ni obstajala nobena obveznost tožene stranke glede presoje in sprejetja ukrepov v smislu člena 5(3) Uredbe št. 261/2004. Razvidno ni že to, da bi morala tožena stranka računati z veliko zamudo. Prepozen приход predhodnega leta na letališče Köln/Bonn je bil posledica prvotne zamude leta, opravljenega dan poprej, do katere je prišlo zaradi pomanjkanja osebja na prijavnem okencu, kar je zadevalo lastno pristojnost tožene stranke. Nič ni kazalo na to, da bi iz tega lahko prišlo do nadaljnjih zakasnitev. Poleg tega tudi niso razvidni nobeni ukrepi, ki bi jih tožena stranka lahko sprejela za odvrnitev velike zamude. Iz sodbe Sodišča z dne 11. junija 2020, Transportes Aéreos Portugueses (C-74/19, EU:C:2020:460), ki jo je navedlo Amtsgericht (okrajno sodišče), po mnenju predložitvenega sodišča ne izhaja obveznost glede preučitve možnosti spremembe rezervacije zadevnih potnikov na drug let. Pomanjkanje osebja za pretovarjanje prtljage pri upravljavcu letališča je zadevalo številne lete, pri katerih je prav tako prišlo do zamud. V takih razmerah objektivno ni bilo mogoče pričakovati, da bi sprememba rezervacije lahko povzročila, da bi zadevni potniki v svoj končni kraj potovanja lahko prišli prej.
- 9 Amtsgericht (okrajno sodišče) torej ne bi smelo pustiti odprtega vprašanja, ali gre pri pomanjkanju osebja za oskrbo letal, navedenem kot razlogu za veliko zamudo, za izredne razmere.

- 10 V skladu s sodno prakso Sodišča pojem „izredne razmere“ v smislu člena 5(3) Uredbe št. 261/2004 označuje dogodke, ki po svoji naravi ali vzroku niso neločljivo povezani z običajnim opravljanjem dejavnosti zadevnega letalskega prevoznika in na katere ta dejansko ne more vplivati, pri čemer sta ta pogoja kumulativna in je njuno izpolnjevanje treba presoјati v vsakem posameznem primeru (glej sodbi z dne 31. januarja 2013, McDonagh, C-12/11, EU:C:2013:43, točka 29, in z dne 23. marca 2021, Airhelp, C-28/20, EU:C:2021:226, točka 23). Sodišče je v sodbi z dne 23. marca 2021, Airhelp (C-28/20, EU:C:2021:226), navedlo, da iz njegove sodne prakse glede pojma „izredne razmere“ v smislu člena 5(3) Uredbe št. 261/2004 izhaja, da je treba dogodke, katerih izvor je „notranji“, razlikovati od dogodkov, katerih izvor je glede na dejanskega letalskega prevoznika „zunanji“. Vsem „zunanjim“ dogodkom naj bi bilo skupno to, da so posledica dejavnosti letalskega prevoznika in zunanjih okoliščin, ki so v praksi bolj ali manj pogoste, vendar letalski prevoznik nanje ne more vplivati, ker izvirajo iz naravnega dogodka ali dejanja tretje osebe, kot je drug letalski prevoznik ali javni oziroma zasebni subjekt, ki sodeluje pri letalski ali letališki dejavnosti. Sodišče je v sklepu z dne 14. novembra 2014, Siewert (C-394/14, EU:C:2014:2377, točka 19), navedlo, da je, kar zadeva tehnično težavo, katere vzrok je trk letaliških pomičnih stopnic za vkrcanje v letalo, treba spomniti, da se take stopnice ali pomični mostovi nujno uporabljajo pri letalskem prevozu potnikov, saj tem omogočajo vstop v letalo in izstop iz njega, tako da se letalski prevozniki redno srečujejo s položaji, ki so posledica uporabe takih pomičnih stopnic. V teh okoliščinah naj bi bilo treba trk letala s takimi pomičnimi stopnicami šteti za dogodek, ki je neločljivo povezan z običajnim opravljanjem dejavnosti letalskega prevoznika.
- 11 Izhajajoč iz tega bi se lahko dejavnost pretovarjanja prtljage uvrstila pod običajno opravljanje dejavnosti tožene stranke, saj je neposredno namenjena opravljanju storitve prevoza potnikov. Samo pomanjkanje osebja za pretovarjanje prtljage bi bilo potem treba pripisati običajnemu opravljanju dejavnosti tožene stranke, kar bi pomenilo, da bi bilo treba zanikati obstoj izrednih razmer. Na drugi strani bi se lahko prav iz okoliščine, da pretovarjanje prtljage na letališču Köln/Bonn izvaja upravljavec letališča in ne sama tožena stranka ali izvajalec, ki bi ga ta pooblastila, izpeljalo, da pomanjkanje osebja za pretovarjanje prtljage pomeni zunanji vzrok, ki je od zunaj neobvladljivo vplival na običajno opravljanje dejavnosti tožene stranke.
- 12 Predložitveno sodišče meni, da so podane izredne razmere. Pretovarjanje prtljage je del storitev zemeljske oskrbe, ki jih v Nemčiji originarno opravljajo sami upravljavci letališč ali njihove odvisne družbe, in je kot tako tudi po liberalizaciji evropskega zračnega prometa z Direktivo 96/67/ES in njenim prenosom v nacionalno zakonodajo načelno še vedno v rokah upravljavca letališča. V skladu s tem bi bilo treba na vprašanje, ali pomanjkanje osebja za pretovarjanje prtljage pomeni izredne razmere, odgovoriti v odvisnosti od tega, ali je – tako kot tu – pretovarjanje prtljage opravil upravljavec letališča, s to posledico, da bi bilo treba pritrditi obstoju izrednih razmer, oziroma ali je bil zadevni letalski prevoznik sam pristojen za pretovarjanje prtljage oziroma je to nalogo zaupal izvajalcu storitev,

tako da je pretovarjanje prtljage spadalo k običajnemu opravljanju dejavnosti zadevnega letalskega prevoznika, s to posledico, da bi bilo v takem primeru treba zanikati obstoj izrednih razmer.

- 13 Na podlagi obravnavane razbremenitve odgovornosti zaradi nadaljnje zamude dveh ur in 13 minut na letališču Köln/Bonn zaradi pomanjkanja osebja za pretovarjanje prtljage bi zamuda, ki bi jo bilo treba pripisati toženi stranki, znašala manj kot tri ure, tako da ta ne bi bila dolžna plačati odškodnine.
- 14 Če pa se bo na podlagi razlage nasprotno izkazalo, da je treba tudi pretovarjanje prtljage, ki ga je opravil upravljavec letališča, uvrstiti pod običajno opravljanje dejavnosti letalskega prevoznika, ki koristi to storitev, bi razbremenitev odgovornosti tožene stranke v skladu s členom 5(3) Uredbe št. 261/2004 prišla v poštev le, če bi bilo pomanjkanje osebja kot razlog za zamudo posledica izrednih razmer. Predložitveno sodišče meni, da je to treba zanikati. Pomanjkanje osebja za pretovarjanje prtljage pri izvedbi zadevnega leta ni bila nujna posledica pandemije covid-19, ki se ji tožena stranka ne bi mogla izogniti. Iz navedb tožene stranke ne izhaja, da upravljavec letališča ne bi mogel poskrbeti za tako kadrovsko načrtovanje, da po ponovnem zagonu zračnega prometa po pandemiji ne bi mogel postopkov organizirati tako, da bi se lahko preprečile velike zamude letov. Namesto tega se priznava, da upravljavec letališča, presenečen nad nenadnim in tako rekoč eksplozivnim porastom potnikov in letov od začetka julija 2021 naprej, ni pravočasno poskrbel za ponovno zadostno število osebja.
- 15 Glede na vse navedeno je uspeh pritožbe odvisen od razlage člena 5(3) Uredbe št. 261/2004.